

Χάιντς Ρίσε

Η ΘΕΟΚΡΙΣΙΑ*

ΕΝΑ ΠΡΩΙ ΤΟΥ ΙΟΥΝΙΟΥ, τοῦ ἔτους 1412, βρέθηκε κοντὰ στὴ Φ., μιὰ ὄρεινὴ πολίχνη τῆς Καλαβρίας, τὸ πτώμα ἑνὸς ἄντρα, ποὺ κατὰ τὰ φαινόμενα τὸν εἶχαν ληστεύσει καὶ σκοτώσει τὴ νύχτα. Ἐπειδὴ ὁ νεκρὸς δὲν ἔφερε πάνω του τίποτα ποὺ νὰ πιστοποιεῖ τὴν ταυτότητά του, τὸν μεταφέρανε στὴν πόλη καὶ τὸν ἀποθέσανε γι' ἀναγνώριση στὸ νεκροτομεῖο. Κάποιοι ποὺ τὸν εἶδαν ἐκεῖ δῆλωσαν ἀμέσως μὲ βεβαιότητα ὅτι τὸν εἶχαν συναντήσει τὸ βράδυ πρὶν ἀπὸ τὴ δολοφονία του στὸ πανδοχεῖο· ὁ ἄγνωστος, εἶπαν, εἶχε ἐξηγήσει πὼς ἦταν ἔμπορος καὶ πὼς βρισκόταν σὲ περιοδεία γιὰ τὶς δουλειές του. Ὁ πανδοχέας, ποὺ ὁ δικαστὴς ἔστειλε νὰ τὸν φωνάξουν, ἐπιβεβαίωσε αὐτὰ τὰ λεγόμενα. Πρόσθεσε μάλιστα πὼς ὁ ξένος εἶχε φύγει πολὺ ἀργὰ τὸ βράδυ ἀπὸ τὸ πανδοχεῖο, ὕστερα ἀπὸ ἓνα πλουσιοπάροχο γεῦμα, λέγοντας ὅτι σκόπευε νὰ συνεχίσει τὸ ταξίδι του· πὼς μαζί του εἶχαν φύγει καὶ δύο νέοι, ποὺ σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ γεύματος εἶχαν καθίσει στὸ ἴδιο τραπέζι μὲ τὸν ξένο καὶ εἶχαν συζητήσει μαζί του, καὶ πὼς ὁ ἄγνωστος αὐτὸς εἶχε πληρώσει τὸ λογαριασμό τους. Μήπως γνώριζε ἂν οἱ δύο αὐτοὶ νέοι ζοῦσαν στὴ Φ.; ρώτησε ὁ δικαστὴς. Naί, ἀπάντησε ὁ πανδοχέας κι ἔδωσε τὰ ὀνόματά τους: Οὐρμπίνι ὀνομαζόταν ὁ ἓνας, καὶ Βιτζίλιο ὁ ἄλλος.

Ὁ δικαστὴς διέταξε τὴν προσαγωγή καὶ τῶν δύο ὑπόπτων. Μολονότι αὐτοὶ ἐξήγησαν πὼς εἶχαν ἀποχαιρετήσει τὸν ἔμπορο ἀπὸ τὴν ἐξώπορτα κιόλας τοῦ πανδοχείου, καὶ μολονότι ἀπὸ τὴν ἔρευνα ποὺ διενεργήθηκε ἀμέσως στὰ σπίτια τους δὲν προέκυψε τίποτα τὸ ἐνοχοποιητικὸ, ὁ δικαστὴς διέταξε τὴν προφυλάκισή τους. Τὶς ἐπόμενες μέρες τοὺς ἀνέκρινε πολλὲς φορές, δὲν κατόρθωσε ὅμως, ὅσο ἐπιδέξια καὶ νὰ ἔθεσε τὶς ἐρωτήσεις του, ν' ἀνακαλύψει οὔτε τὸ παραμικρὸ ἀποδεικτικὸ στοιχεῖο ἐνοχῆς. Τελικὰ κατέληξε κι ὁ ἴδιος στὴν πεποίθηση ὅτι δὲν ἦταν οὔτε ὁ Βιτζίλιο οὔτε ὁ Οὐρμπίνι οἱ δολοφόνοι τοῦ ἐμπόρου. Ἐντούτοις δὲν τὸ ἀποφάσιζε νὰ ἄρει τὴν προφυλάκισή τους. Τότε, μὲς στὴν ἀναποφασιστικότητα τῶν συλλογισμῶν του, τοῦ ἤρθε μιὰ νύχτα ἢ σκέψη νὰ ἐναποθέσει στὴν κρίση τοῦ Θεοῦ τὴ λήψη μιᾶς ἀπόφασης. Τὴν ἐπόμενη μέρα διέταξε νὰ φέρουν ἐνώπιόν του πρῶτα τὸν Οὐρμπίνι, τὸν ὁποῖο ρώτησε ἂν εἶχε ὄνειρευτεῖ τίποτα κάποια ἀπὸ τὶς νύχτες τῆς παραμονῆς του στὴ φυλακὴ. Ὁ Οὐρμπίνι κοίταξε ἐκπληκτος τὸν δικαστὴ: ναί, ἀποκρίθηκε, εἶχε δεῖ ἓνα πολὺ παράξενο ὄνειρο. Εἶχε δεῖ σ' ἐκεῖνο τὸ ὄνειρο τὸν ἑαυτό του νὰ βρίσκεται πεσμένος σ' ἓνα δρόμο, ἀκίνητος, χωρὶς τὴ δυνατότητα νὰ σαλέψει. Ἦταν κατασκότεινα γύρω του καὶ τὸν τυραννοῦσε ὁ φόβος μπὰς καὶ τὸν πατήσει κανένα ἀπὸ τὰ κάρα ποὺ τυχὸν νὰ περνοῦσε ἀπὸ κεῖ, ἀφοῦ ἄκουγε στὸ βάθος μακριὰ ἀμάξια νὰ κυκλοφοροῦν. Ὅμως δὲν πέρασε κανένα ἀμάξι. Ξύπνησε μούσκεμα στὸν ἰδρώτα ἀπὸ τὸ φόβο ποὺ εἶχε νιώσει στ' ὄνειρό του.

Ὁ δικαστὴς συλλογίστηκε γιὰ λίγο κι ἔπειτα πρόσταξε νὰ πάρουν τὸν Οὐρμπίνι, τὰ βαθιὰ χαράματα τῆς ἐπόμενης μέρας, καὶ νὰ τὸν πᾶνε, χειροπόδαρα δεμένο, ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη, στὸ δρόμο ἀπ' ὅπου περνοῦν τὴν ὥρα ἐκεῖνη οἱ ἀγρότες τῆς περιοχῆς, μεταφέροντας τὰ προϊόντα τους στὴν ἀγορά· κι ἐκεῖ νὰ τὸν ἀφήσουν δύο ὥρες· καὶ νὰ γίνουν συστάσεις στοὺς ἀγρότες, μὲ τὴν ἀπειλὴ τιμωρίας, νὰ ὀδηγήσουν τὰ κάρα τους σὰν νὰ εἶναι ὁ δρόμος ἐλεύθερος. Ἄν ὁ Οὐρμπίνι ἀντεπεξέλθει στὴ δοκιμασία αὐτὴ, θὰ τὸν ἀποφυλακίσουν.

Ὁ ἴδιος ὁ δικαστὴς αὐτοπροσώπως ἐμφανίστηκε τὴν ἐπομένη στὸ μέρος ὅπου εἶχαν ξαπλώσει τὸν Οὐρμπίνι· κι ἐκεῖ παρέμεινε μαζί μὲ τοὺς δικαστικοὺς κλητῆρες μέχρι νὰ περάσει ἢ διορία ποὺ εἶχε θέσει γιὰ τὴν ἔκδοση τῆς ἀπόφασης. Ἡ διορία πέρασε χωρὶς, πρὸς μεγάλη του ἐκπληξή, οὔτε ἓνα κάρο νὰ περάσει. Ἀφοῦ ἔλυσε ὁ ἴδιος στὸν κρατούμενο τὰ δεσμά του, διέταξε δύο ὑπαλλήλους του νὰ πάρουν τὸ δρόμο πρὸς τὴν ἀντίθετη κατεύθυνση γιὰ νὰ πληροφορηθοῦν στὰ χωριὰ ποὺ βρίσκονται στίς ὑπώρειες τοῦ βουνοῦ

για ποιό λόγο δεν θα πήγαιναν οι αγρότες τη μέρα εκείνη στην αγορά της πόλης. Σύντομα επέστρεψαν οι αγγελιοφόροι και είπαν ότι όχι και τόσο μακριά από εκεί όπου είχαν ξαπλώσει τον Ούρμπινι είχε συμβεί κατολίσθηση τη νύχτα κι ότι πέτρες και σωροί τὰ χώματα είχαν φράξει τὸ δρόμο.

Ὁ δικαστὴς πού εἶδε σ' αὐτὸ τὸ συμβάν τὴν ἐπιβεβαίωση ὅτι κάποιος τὸν εἶχε πράγματι ἀπαλλάξει ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ἀπόφασης, ἔστειλε ἀμέσως νὰ τοῦ φέρουν τὸν Βιτζίλιο, στὸν ὁποῖο ἔθεσε ἐπίσης τὴν ἐρώτηση ἂν εἶχε ὄνειρευτεῖ τίποτα στὴ διάρκεια τῆς κράτησής του. Ὁ φυλακισμένος χαμογέλασε: «Ὁρειεύτηκα» ἀποκρίθηκε, «πὼς ἔβαλα τὸ χέρι μου στὸ στόμα τοῦ πέτρινου λιονταριοῦ πού βρίσκεται πλάι στὴν πύλη τοῦ δημαρχείου».

Ἀθῶος εἶναι κι αὐτός, σκέφτηκε ὁ δικαστὴς.

«Τὸ λιοντάρι μὲ δάγκωσε», συνέχισε ὁ Βιτζίλιο.

«Τὸ πέτρινο λιοντάρι;» ρώτησε ὁ δικαστὴς καὶ κούνησε ἀπορημένος τὸ κεφάλι του.

«Μὰ ἦταν ἀπλῶς ἓνα ὄνειρο», ἀπάντησε ὁ φυλακισμένος.

«Καλὰ λοιπόν», εἶπε ὁ δικαστὴς. «Πᾶμε στὸ δημαρχεῖο νὰ βάλεις τὸ χέρι σου στὸ στόμα τοῦ λιονταριοῦ κι ἂν δὲν σὲ δαγκώσει, τότε θὰ διατάξω νὰ σ' ἀφήσουν ἐλεύθερο».

Ὁ δικαστὴς κατευθύνθηκε μαζί μὲ τὸν κρατούμενο καὶ δύο φύλακες, μέσ' ἀπὸ τοὺς δρόμους τῆς πόλης, στὸ δημαρχεῖο. Ὅχλος πολὺς τοὺς ἀκολουθοῦσε, ἐπειδὴ εἶχε ἀστραπιαῖα διαδοθεῖ ἡ εἴδηση τῆς σωτηρίας τοῦ Οὔρμπινι. Αὐτὸ τὸ θαῦμα ἔκανε πολλοὺς νὰ θέλουν νὰ παρευρεθοῦν στὴ δοκιμασία πού θὰ πέραγε ὁ Βιτζίλιο. Ὅμως προκλήθηκε μεγάλη θυμηδία, ὅταν ὁ κόσμος πληροφορήθηκε ἀπὸ κάτι ὑπαινιγμούς τῶν δικαστικῶν κλητῆρων τί ἔπρεπε νὰ κάνει ὁ Βιτζίλιο γιὰ ν' ἀποδείξει τὴν ἀθωότητά του· ἄλλωστε κι ὁ ἴδιος ὁ κρατούμενος χαμογελοῦσε καθὼς ἀνέβαινε τὰ σκαλοπάτια πρὸς τὴν πύλη τοῦ δημαρχείου κοιτάζοντας τὰ ἱλαρὰ πρόσωπα τῶν ἀνθρώπων στὴν πλατεία τῆς ἀγορᾶς. Μὲ τὴν πρόδηλη πρόβλεψη καὶ τῆς δικῆς του σωτηρίας, ἔχωσε χαμογελώντας τὸ δεξί του χέρι στὸ ἀνοιχτὸ στόμα τοῦ πέτρινου λιονταριοῦ, ἀλλὰ τὸ τράβηξε ἀμέσως πίσω μὲ μιὰ κραυγὴ πόνου. Ὅσοι βρισκόνταν ἐκεῖ κοντὰ εἶδαν νὰ τινάζεται, μὲ τὴν ἀπότομη κίνηση τοῦ Βιτζίλιο, ἓνας σκορπιὸς πάνω στὰ σκαλοπάτια τοῦ δημαρχείου. Τὸ ζωντανὸ εἶχε προφανῶς καταφύγει στὴ σκοτεινὴ κοιλότητα τοῦ λιονταρίσιου στόματος κι εἶχε ἀμυνθεῖ μὲ τὸ κεντρί του ἐνάντια στὸ χέρι πού εἶχε εἰσχωρήσει ὡς ἐκεῖ.

Ὁ δικαστὴς ἔδωσε διαταγὴ νὰ ἐπιστρέψει εὐθὺς ὁ κρατούμενος στὴ φυλακὴ κι ὅρισε ἐπίσης νὰ μὴν περιποιηθεῖ κανεὶς ἱατρικὰ τὸ τραῦμα του – τόσο πολὺ βέβαιος ἦταν πιά γιὰ τὴν ἐνοχὴ τοῦ Βιτζίλιο, ὁ ὁποῖος πέθανε μερικὲς ὥρες ἀργότερα μέσα σὲ ὀξείς πόνους. Κι ὅμως ἡ βεβαιότητα τοῦ δικαστῆ ὅσον ἀφορᾶ τὴ δολοφονία τοῦ ἐμπόρου ὑπῆρξε ἐσφαλμένη. Στὴν πραγματικότητα ὁ ἔμπορος δὲν εἶχε δολοφονηθεῖ οὔτε ἀπὸ τὸν Οὔρμπινι οὔτε ἀπὸ τὸν Βιτζίλιο, ἀλλὰ ἀπὸ κάποιον πού, εἴκοσι χρόνια ἀργότερα στὴ Νάπολη, ἐξομολογήθηκε, πρὶν ξεψυχήσει, τὴν ἀνόσια πράξη του. Στὴ Φ. ὅμως δὲν τὸ ἔμαθε κανεὶς αὐτό, οὔτε κι ὁ δικαστὴς. Ἀλλὰ ἀκόμα κι ἂν τὸ μάθαινε, δὲν θὰ εἶχε νιώσει καμιά ἀμφιβολία γιὰ τὴν ὀρθότητα τῆς ἀπόφασης πού ἐξέδωσε στὴ συνέχεια. Γιατὶ ποιὸς μπορεῖ νὰ πεῖ ἂν θὰ ἔπρεπε ἡ τιμωρία νὰ συσχετιστεῖ μὲ μιὰ πράξη γιὰ τὴν ὁποία αὐτός, ὁ δικαστὴς, δὲν γνώριζε τίποτα; Πράγματα πού μᾶς φαίνονται πὼς συσχετίζονται εἶναι συνήθως ἄσχετα μεταξύ τους καὶ ὑπερκαλύπτουν τὶς ἀληθινὲς συσχετίσεις τῶν πραγμάτων. Μόνο νὰ θέτει ἐρωτήματα, ὅπως ὁ δικαστὴς, μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος. Τὸ ἂν ἔχει καταφέρει νὰ βρεῖ τὴν αἰτία αὐτοῦ γιὰ τὸ ὁποῖο πῆρε τὴν ἀπάντηση, σπάνια τὸ μαθαίνει.

*Τίτλος πρωτοτύπου: «Das Gottesurteil», *Buchhalter Gottes*, Langen-Müller Verlag, Μόναχο 1958, σσ. 115-118.

Ἡ μετάφραση αὐτὴ ἔχει δημοσιευτεῖ ἐπίσης στὸ περιοδικὸ *Νέα Πορεία*, ἔτος ΜΗ', τχ 569-571/239, Ἰουλ.-Σεπτ. 2002, σσ. 185-188.

Ὁ διηγηματογράφος καὶ δοκιμιογράφος Χάιντς Ρίσε (Heinz Risse) γεννήθηκε στὶς 30 Μαρτίου 1898 στὸ Ντύσελντορφ καὶ πέθανε στὶς 17 Ἰουλίου 1989 στὸ Ζόλινγκεν τῆς Β. Γερμανίας-Βεστφαλίας. Μετὰ τὶς γυμνασιακὲς του σπουδὲς στὴ γενέτειρά του, πῆρε μέρος ὡς στρατιώτης στὸν Α' Παγκόσμιο πόλεμο (1915-1918). Σπούδασε οἰκονομία καὶ φιλοσοφία στὸ Μάρμπουργκ, τὴ Φρανκφούρτη καὶ τὴ Χαϊδελβέργη. Πρωτοπαρουσιάστηκε στὰ γράμματα τὸ 1948 μὲ τὸ μυθιστόρημά του *Die Flucht hinter das Gitter* [Ἡ φυγὴ πίσω ἀπὸ τὸ κάγκελο]. Τιμήθηκε τὸ 1956 μὲ τὸ Βραβεῖο Immermann καὶ τὸ 1974 μὲ τὸ Πολιτιστικὸ Βραβεῖο τοῦ Ζόλινγκεν. Δὲν κυκλοφορεῖ κανένα βιβλίο του στὰ Ἑλληνικά. (Σ.τ.Μ.)